KRETINGOS RAJONAS

Pamatykite širdimi

KRETINGA

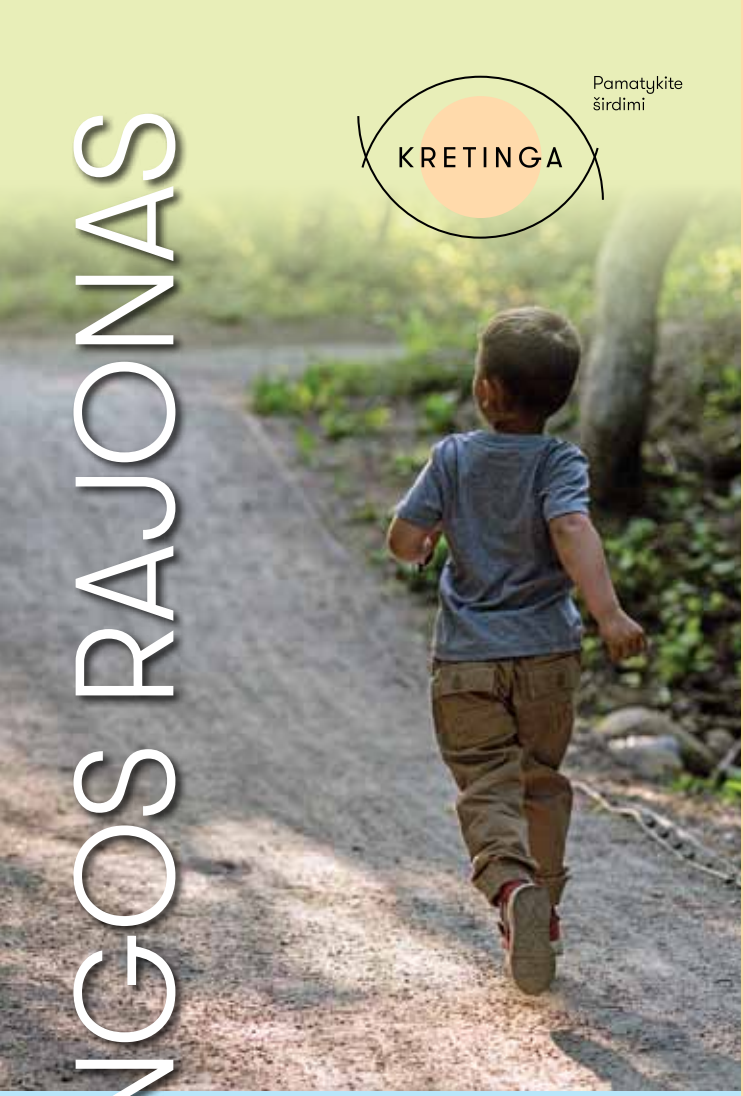

NERIANTIEMS Į GAMTĄ

Pradžios paieškos

Laisvės pojūtis vėjų gūsiuose

Ten, kur ugnis ruseno

Energijos šaltinis – vanduo

Geriausias vitaminas – gamta

Balti plotai nusipjaus

Gamta – savęs ir pasaulio pažinimo pradžia

Gamta – be galo universali. Ji – tarsi visko pradžia ir pabaiga. Ji tarsi stebuklingas vaistas – padeda pailsėti, sugrąžina jėgas, padeda pabėgti nuo pasaulio triukšmo. Gamta veda į savęs ir pasaulio pažinimą. Be gamtos nebūtų jokios kultūros. Gamta – pati iškiliausia menininkė visoje planetoje.

Kretingos rajonas gamtos natūralumu yra apdovanotas labai gausiai. Juk Kretingos krašte atrasite ir kiek akys užmato plytinčias lygumas, ir gamtinių jėgų ar žmogaus formuotus piliakalnius. Kretingos krašte išgirsite energingai šniokščiančias upes arba tyliai liūliuojančius tvenkinius. Čia atvykę pamatysite ir išpuoselėtus gamtinius parkus, ir patirsite išties laukinę gamtą.

Pažinti Kretingos rajono gamtą vienos dienos neužteks. Tik pagalvokite, kol aplankysite visus įspūdingus piliakalnius, kol išbraidžiosite skaidrų ežerą ar upes, kol išbandysite pelkių taką ar surasite įspūdingą atodangą... Prabėgs visa diena ar dvi. O juk dar norėsis pasigrožėti egzotiniais augalais Žiemos sode, paskaičiuoti laiką Astronominiame kalendoriuje, ir, žinoma, po intensyvios pažintinės dienos visą nuovargį norėsite nusimesti pirmojoje pasaulyje natūralaus gintaro pirtyje.

O kiek dar visko neišvardinto ir nepaminėto. Gamta jau tokia, jog savo paslaptis mėgsta atskleisti pasirinktinai. Jei keliausite po Kretingos rajoną neskubėdami, šio krašto aplinka tikrai nepagailės paslapčių ir įspūdingų vaizdų.

Balti plotai nusipjaus

Pradžios paieškos

Viskas turi pradžią – žmonijos egzistavimas, civilizacijos, miestai, įvykiai. Dažnai tos pradžios slypi gamtoje. Kretingos rajone tokių žavių pradžios vietų – begalės. Tai objektai, kurie kalba apie pradžių pradžią, dvasines erdves, žmogaus arba gamtos sukurtas šventoves.

Ar žinote, kur prasidėjo Kretinga? Kretingos pradžių pradžia – **Ėgliškių-Andulių piliakalnis**. Tai, spėjama, yra istorinės Kretingos pilies vieta. Manoma, kad pilies komplekse kretingiškių protėviai – kuršiai – aukodavo Perkūnui, pilis buvo ne tik tvirtovė, bet ir administracinis, prekybos, amatų centras. Tvirtovė, manoma, sudeginta Livonijos ordino 1263 metais ir vietinių apleista. Pagal tyrimus galima teigti, jog šioje vietoje ir yra tikrosios Kretingos ištakos, menančios didingus kuršių laikus, pasakojančios apie jų gyvenimo būdą, kovas, ritualus.

Kita mūsų protėvius, taigi, ir mūsų kultūros pradžią, primenanti unikali sakralinė vieta yra **Erškėtynas**. Manoma, kad kadaise čia buvusi pagonių šventykla. 1926 metais ant akmens, prie kurio išteka gydomąja galia garsėjantis šaltinis, vienai Lazdininkų kaimo gyventojai apsireiškė Švč. Mergelė Marija. Tais pačiais metais pastatyta medinė koplytėlė, o kiek vėliau – daug didesnė mūrinė koplyčia. Vyresniosios kartos žmonės Erškėtyno vietovę laiko šventa. Dažniausiai per Sekmines ir kitas religines šventes jie atvyksta čia, tikėdamiesi fizinio ir dvasinio išgijimo, sielos atgaivos. Erškėtynas tarsi atkartoja Kryžiaus kalno tradicijas.

ieškant pradžių pradžios, reiktų užsukti ir į **Gintarų piliakalnį**, dar vadinamą **Vyšnių kalnu**. Archeologai teigia, jog žmonės čia gyveno labai seniai, todėl manoma, jog tai yra Kartenos ištakos. Ant šio piliakalnio stūksojo Kartenos dvaras, kurį juosė trys tvenkiniai, o šalia stovėjo evangelikų reformatų bažnyčia. Legenda byloja, jog šio dvaro ponas labai mėgo vyšnias ir prie rūmų pasodino didžiulį vyšnių sodą. Švedams dvarą sudeginus, sodas išliko ir kiekvieną pavasarį baltais žiedais pasipuošusios vyšnios dar ilgai primindavo karteniškiams čia stovėjusius didingus rūmus. Dėl to kalva ir buvusi pavadinta Vyšnių kalnu.

O ar kada girdėjote skambant varpą laukuose? Ar žinote, jog kuo dažniau varpą girdėsi, kuo intensyviau juo pats paskambinsi, tuo labiau širdis dieviškumui atsivers? Tai patirti galima **Orvidų sodyboje-muziejuje**. Vilius Orvidas sovietmečiu statė akmenų šventovę ir kvietė joje skambinti varpu. Jis priėmė pas save visus, kuriems labiausiai reikėjo susitikimo su savimi, su Dievu, su Visata. Orvidų sodyba muziejus – erdvė, skirta ieškantiems dvasios ramybės, atgaivos sielai, įkvėpimo nepriklausomai nuo amžiaus, tikėjimo ir pasaulėžiūros. Tai unikali, vienintelė tokia visoje Lietuvoje vieta, kurią sunku apibūdinti žodžiais – reikia pačiam aplankyti.

Kad ieškoti būtų lengviau:

- Ėgliškių-Andulių piliakalnis – Ėgliškiai, koordinatės – 55.849733, 21.228606.
- Erškėtynas – Joskaudų miškas, koordinatės – 55.983534, 21.226652.
- Gintarų piliakalns – Gintarai, koordinatės – 55.930937, 21.492526.
- Orvidų sodyba-muziejus – Plungės g. 18, Gargždelė.

Laisvės pojūtis vėjų gūsiuose

Kretingos rajone galima aptikti tokių vietų, kuriose, atrodo, oras grynesnis, dangaus žydrynė artimesnė ir įkvėpimas aplanko daug lengviau. Tai unikalūs objektai, kuriuos kūrė ir žmonės, bet kurių nebūtų be pačios gamtos apgalvoto įsikišimo.

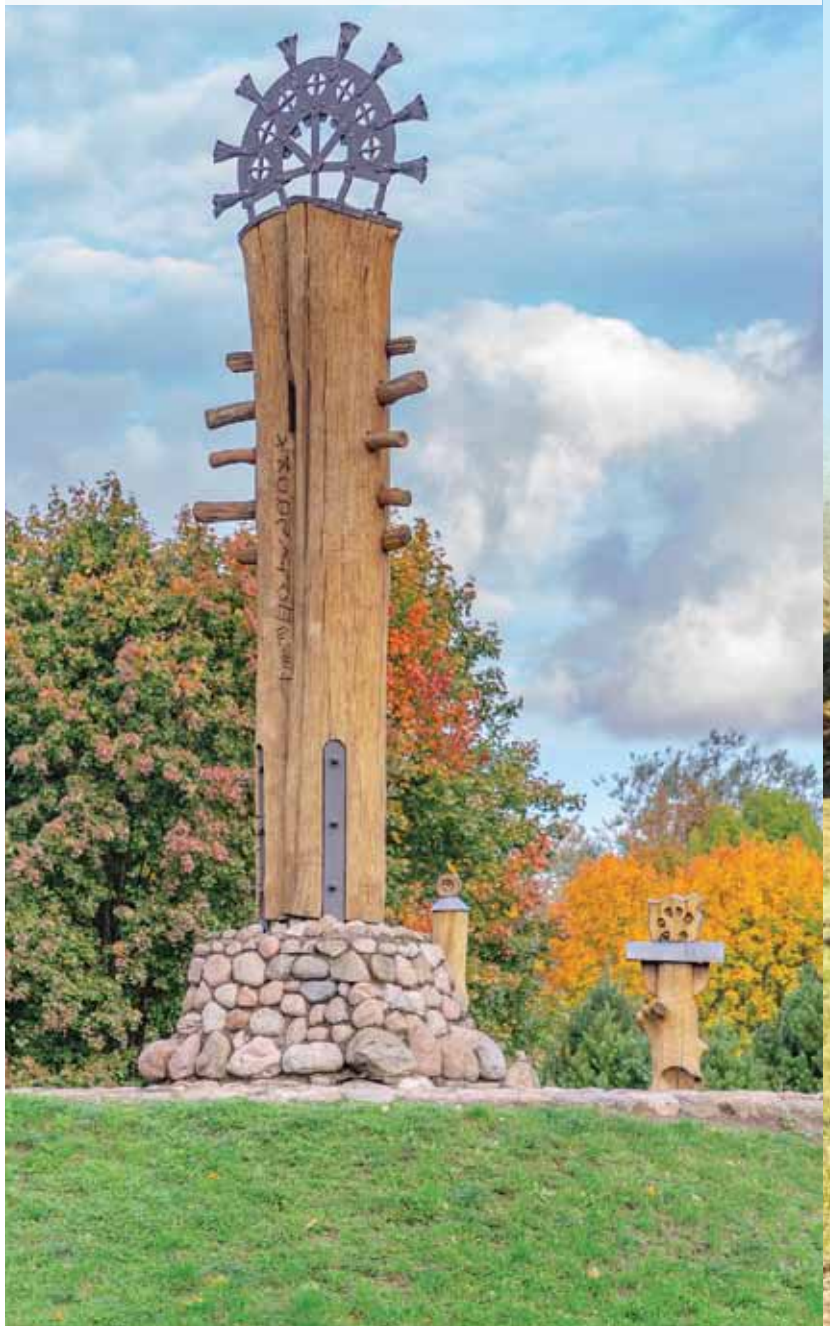

Tokį kalendorių, kokį turi Kretinga – nedaug kur galite aptikti. Jis pasakoja apie Saulės kelionę ir tai, kaip gamta dėlioja mūsų visų gyvenimo ritmą. Šis kalendorius – tai Kretingos **Astronominis kalendorius su Saulės laikrodžiu**. Kretingos dvaro parke prieš keliolika metų buvo pastatyta medinių skulptūrų kompozicija, simbolizuojanti astronominį kalendorių. Kalendoriaus centre – puikiai laiką rodantis Saulės laikrodis. Kompoziciją sudaro 13 skulptūrų, simbolizuojančių senosios baltų kultūros tradicijas, lietuviškas šventes, svarbias Lietuvos ir Kretingos istorines datas. Tokių objektų Baltijos šalyse – vienetai. Galima sakyti, jog ši kompozicija unikali ir vienintelė, kadangi buvo sukurta kaip diplominis darbas.

Dar viena kvapą gniaužianti ir plaučius oro pripildanti vieta – **Kartenos piliakalnis**. Nuo piliakalnio atsiveria įspūdingas vaizdas. Kaip ant delno – Kartenos miestelis, Minijos vingis ir slėniai. Ant piliakalnio stovėjusi medinė pilis buvo svarbus kuršių Ceklio (Kėklio) žemės gynybinis ir administracinis centras. Legenda mena, kad ant kalno stovėjusi žemaičių karaliaus pilis. Sykį ją pulti atvykusios švedų ir rusų kariuomenės susikovė tarpusavyje. Nuo pilies kuorų stebėdamas slėnyje įsiplieskusį mūšį žemaičių vadas sušukęs pavaldiniams: „Veizėkiet, karė tenā!" („Žiūrėkite, karas tenai!"). Nuo to laiko, esą, vietovė vadinama Kartena.

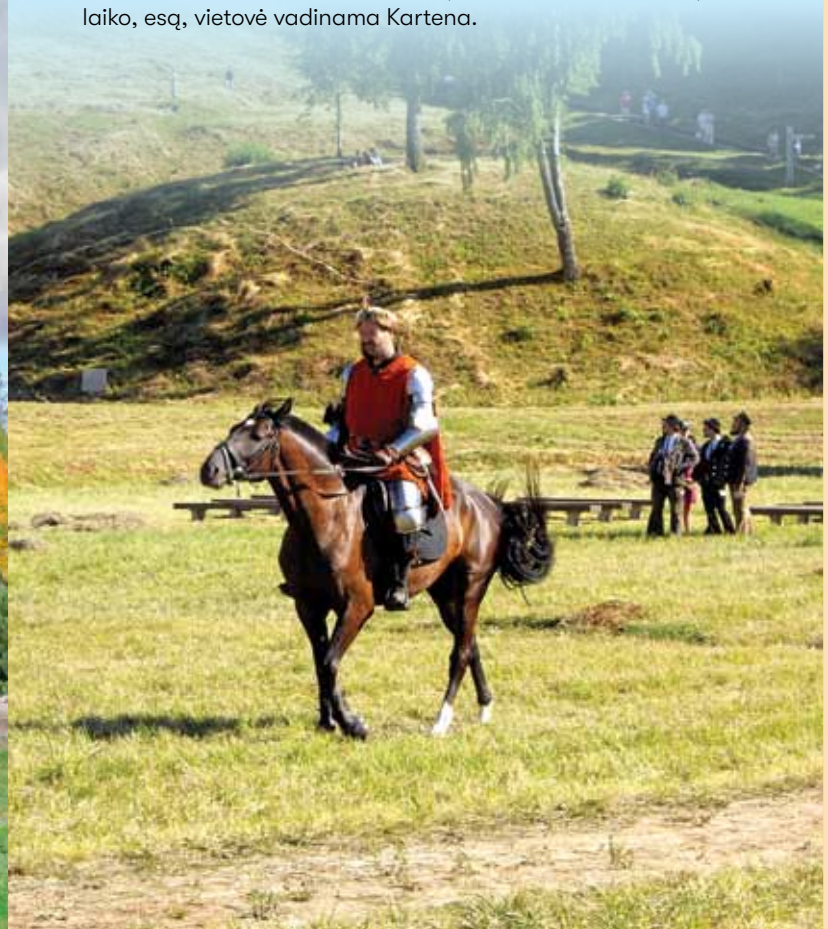

Norinčius pajausti visus keturis vėjus plaukuose, kviečia **Kalnalio apžvalgos bokštas ir pėsčiųjų takas Imbarės piliakalnio link**. Kalnalio apžvalgos bokštas yra Salantų regioniniame parke, Kalnalio kaimo teritorijoje. Nors apžvalgos bokštas įrengtas palyginti neaukštas – tik 15 metrų – tačiau nuo jo apžvalgos aikštelės atsiveria įspūdinga panorama. Prie bokšto yra įrengtas pažintinis pėsčiųjų takas, kuriuo galima pasiekti netoliese esantį Imbarės piliakalnį.

Nuo Imbarės nebetoli ir **Gaidžio koplyčia**. Pasakojama, kad koplyčios vietoje stovėjo senoji Salantų bažnyčia. Pasak kito padavimo, kalvoje slapstėsi nuo šeimininko kirvio pasprukęs gaidys. Vidurnaktį iš kalvos pasigirsdavo šaižus jo giedojimas, kuris labai gąsdino pro šalį vykstančius keleivius. Pastačius ant kalno koplytėlę, gaidžio giedojimas išnyko. Po Antrojo pasaulinio karo pasklido gandas, kad po Gaidžio koplyčia yra užkastas lobis. Sovietmečiu prieš abitūros egzaminus salantiškiai mokiniai, prašydami Aukščiausiojo pagalbos, slapta eidavo prie Gaidžio koplyčios, triskart apeidavo keliais aplinkui ją. Kiti ant koplyčios sienų išraižydavo savo vardus.

Kad ieškoti būtų lengviau:

- Astronominis kalendorius su Saulės laikrodžiu – Vilniaus g. (Dvaro parkas), Kretinga, koordinatės – 55.896761, 21.251055.
- Kartenos piliakalnis – Kartena, koordinatės – 55.910304, 21.475664.
- Imbarės piliakalnis – Piliakalnio g., Imbarė, koordinatės – 56.026728, 21.556146.
- Gaidžio koplyčia – Salantai, koordinatės – 56.050856, 21.558875.

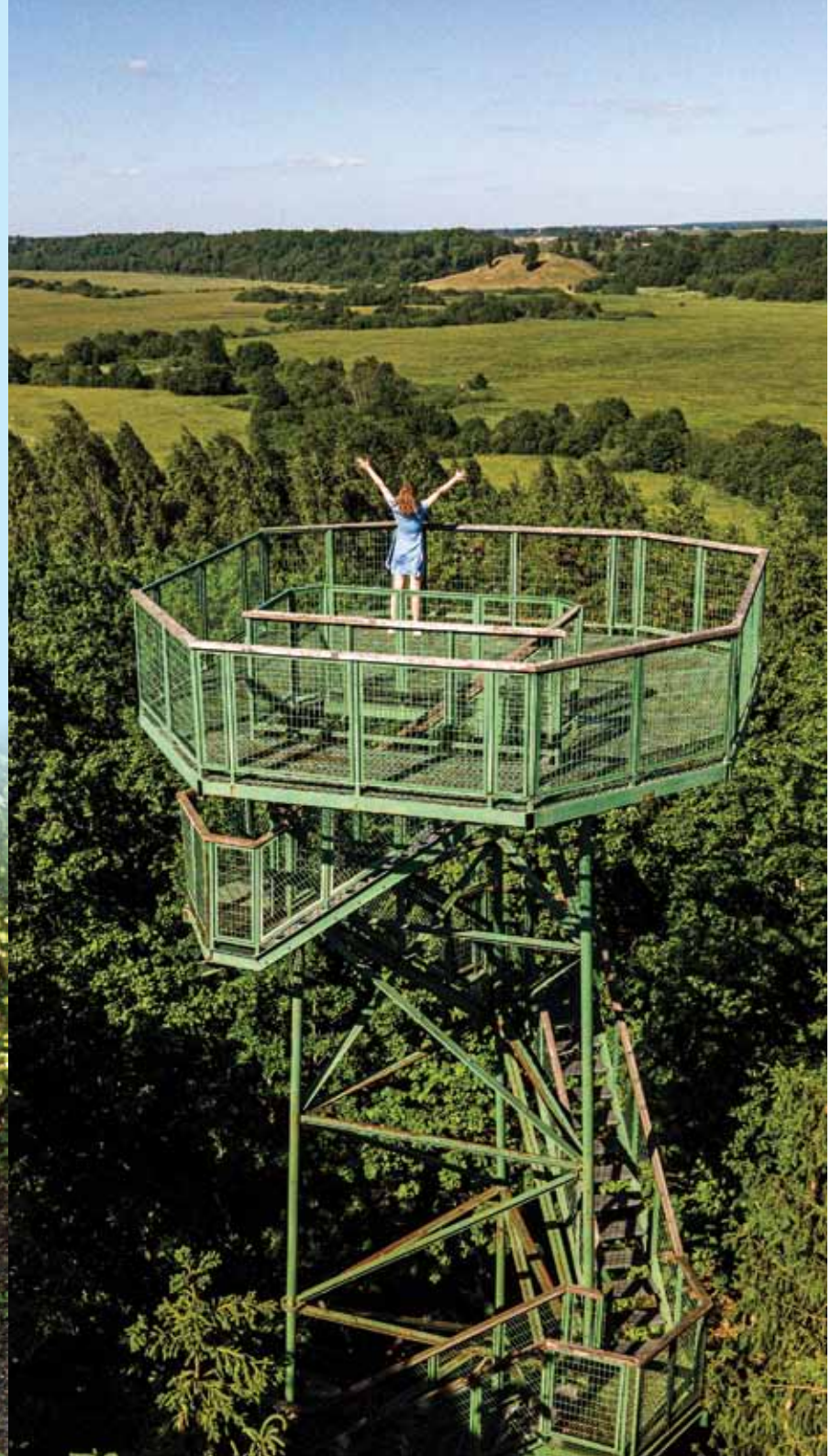

Ten, kur ugnis ruseno

Jei ne ugnis, žmogus daug ko neturėtų. Ugnies elementas buvo naudojamas nuo žmonijos atsiradimo pradžios. Įvairios ugnies apeigos atliekamos iki šių dienų. Nuo šventų aukuro ritualų iki ritualinių erdvės išvalymų. Kretingos rajonas kviečia pažinti vietas, kuriose atsiskleidžia protėvių pasaulėžiūra ir senovės išminties įkvėptos naujovės.

Tikrą protėvių pasaulėžiūros įkūnijimą galima pamatyti **Baltų mitologijos parke**. Parke puoselėjamos senosios baltų kultūros vertybės. Parko misija yra ugdyti pilietiškus Lietuvos žmones, skatinti patriotiškumą, prisidėti prie valstybės kultūrinės veiklos, skatinti kultūrinį baltų tautų ir genčių (regionų) bendravimą. Edukaciniame parke galima ne tik susipažinti, bet ir pamatyti Baltų tautų mitologinę pasaulėjautą, išreikštą baltų tautų pasaulio sąrangos ženkliniame ir kalendoriniame suvokime tiek vertikalioje, tiek horizontalioje projekcijose.

Baltų ir krikščioniškosios pasaulėžiūros draugystė labai ryški **Naujosios Įpilties Alkos kalne**. Dabar ten stovi medinė koplyčia. Ant Alkos kalno senovėje veikė pagonių šventykla – alka. Pasakojama, jog senovėje ant kalno buvo aukojama seniesiems dievams, o vaidilutės kūrendavo ir prižiūrėdavo šventąją ugnį. Šventykla, pasak padavimų, vėliau prasmego skradžiai žemę. Alkakalnis nuo seno gerbiamas – įvedus krikščionybę, žmonės iki šiol renkasi švęsti gegužinių, giedoti Marijos litanijų. Seniau prie koplyčios pasimelsti rinkdavosi į kariuomenę pašaukti jaunuoliai – jie palikdavo gėlių ir iš medžio šakų nupintų vainikų. Susirgę niežais ar kitomis nesunkiomis ligomis, vietos gyventojai ateidavo ant kalno apsižadėti nuo ligos – keliais apeidavo koplyčią, pasimelsdavo ir paaukodavo pinigų.

Jei jau būsite Kretingos rajone ir norite pajausti tikrą ugnies galią, būtinai apsilankykite sveikatingumo komplekse **„Atostogų parkas“**. Ten veikia pirmoji pasaulyje natūralaus **gintaro pirtis „Saulė“**. Nuo seno tikima, kad gintaras sugeria ir kaupia Saulės energiją. Todėl gintaras teigiamai veikia sveikatą. Pridėkime prie to karštą pirtį, nuo ugnies karščio pakvimpantį gintarą ir turėsite neįkainojamą gyvenimo patirtį, kuri dar ir teigiamai paveiks sveikatą. Išeisite atjaunėję ir kupini energijos.

Ir tai nėra vienintelė Kretingos rajono vieta, kurioje galite pajausti šilumos galią, atgauti jėgas ir sukaupti energiją. Visų, norinčių atsikratyti streso, nurimti, surankioti savo mintis bei sustiprinti imunitetą, laukia **Kalniaus sodyba** prie ežero ir **bičių terapija**. Tai unikali galimybė pagulėti bičių namelyje, ant specialių gultų, po kuriais dūzgia tūkstančiai bičių. Jų tiek daug ir bičių skleidžiama energija tokia galinga, jog atsigulus ant gulto net jaučiama šiluma. Apiterapija – visiškai saugus būdas patirti nusiraminimą, pasikrauti energijos, pakvėpuoti gydančiu medaus, propolio, vaško aromatu.

Kad ieškoti būtų lengviau:

- Baltų mitologijos parkas – Sausdravai, koordinatės – 56.030445, 21.18814.
- Naujosios Įpilties Alkos kalnas – Naujoji Įpiltis, koordinatės – 56.126365, 21.26688.
- Atostogų parkas – Venecijos akl. 2, Žibininkai.
- Kalniaus sodyba – Barkeliai, koordinatės – 56.005467, 21.305358.

Energijos šaltinis – vanduo

Iš vandens gimsta visa gyvybė. Vandens tėkmė nuramina, o jo vėsa atgaivina. Sakoma, kad siekiant atgaivinti savo jausmus, ieškant ramybės ar įkvėpimo tereikia pasėdėti prie vandens telkinio. O tokių įkvepiančių, su vandeniu susijusių vietų Kretingos rajone – ne viena.

Vienas naujausių lankomų objektų Kretingoje – **Jauryklos parkas**. Jame yra įrengta per 3 kilometrų naujų sveikatingumo bei gamtinių edukacinių takų su liepteliais per energingai srovenantį Jauryklos upelį. Poilsiautojai čia atras ir 5 kraštovaizdžio apžvalgos aikšteles, iš kurių atsiveria įdomių gamtos objektų vaizdai, net kelias vaikų žaidimų aikšteles su smėlio lauku ir laipiojimo įrenginiais, sūpynėmis. Gamtos parke taip pat įrengtas muzikiniams renginiams ir bendruomenės šventėms skirtas amfiteatras, nusileidimo takeliai judėjimo negalią turintiems žmonėms, informaciniai stendai, viešieji tualetai.

Dar viena puiki vieta, kviečianti pabėgti į ramybę, – **Pastauninko parkas**. Parko lankytojai gali pasivaikščioti takeliais greta Kretingos vienuolyno tvenkinio, Pastauninko (Dopulčio) upelio. Parke yra įrengti poilsio suoleliai, vaikų žaidimo aikštelės, riedlenčių rampa. Tai itin žalia, gaivi, ramybe alsuojanti erdvė visai šalia šurmuliuojančio miesto centro.

Panašią ramybės oazę atrasti galite ir Darbėnuose. Čia įkurtas **Vytauto Didžiojo vardo parkas**. Šio parko įkūrimo jau niekas nebepamena, tačiau miestelio bendruomenė rūpinasi žalia erdve iš visos širdies. Parkas įkurtas šalia skaidraus it ašara Melnyčios tvenkinio. Jame galima drąsiai maudytis, žvejoti, pasėdėti ant išpuoselėto kranto – čia įrengtos ir poilsiavietės, ir laužavietės, ir sūpuoklės vaikams. Parko dalis – senas pušynas, kuriame oras lyg prie jūros.

Jei norisi trupučio laukinių pojūčių, sveiki atvykę į **HBH pelkių taką**. Čia virš pelkės galėsite pakeliauti unikaliu pažintiniu taku, kuris vinguriuoja kaip serpentinas 370 metrų. Jus sužavės miško žaluma, proskynos. Informaciniai stendai iliustruoti vietovėje augančių retų augalų, žvėrių ir paukščių nuotraukomis.

Be puikių parkų, upių, pelkių, Kretingos rajone yra vienas ežeras. Tai – ypatingasis **Kašučių ežeras**. Vos 9 hektarų ežere yra daug visokių žuvų ir labai daug vėžių. Netoli ežero yra didelė bala, vadinama Tyru. Į tą Tyrą negalima nei įvažiuoti, nei įjoti – tuoj įsmuktumėte. Žmonės pasakoja, kad Tyras kitados buvęs ežeras, o kur dabar yra Kašučių ežeras, buvusi lanka. Pasakojama, kad vieną gražią vasaros dieną pasikėlęs į orą tas ežeras ir iškilęs labai aukštai skrido ant Kašučių lankos. Tuo tarpu lankoje žmonės šienavo ir, išgirdę didelį ūžesį, pamatė, kad į lanką kažkas leidžiasi. Išsigandę žmonės išbėgiojo, o į lanką nukrito didelis vandens kamuolys, kuris išmušė didelę duobę. Joje ir atsirado ežeras.

Dar vienas unikalus vandens objektas yra **Šilkpelkės pažintinis takas/Dauginčių atodanga ir Minijos kraštovaizdis**. Jis prasideda prie Dauginčių Maro kapelių, kuriuos ženklina monumentalus kryžius ir pora koplytėlių. Mėnulio kalnu vadinamo piliakalnio papėde, palei protėvių supiltą gruntinį pylimą, takas kyla aukštumos šlaitu ir veda iki vienos didžiausių Minijos pakrančių atodangų, kurios plotis siekia 44 metrus, o aukštis – iki 22 metrų. Nuo jos atsiveria nuostabi upės vingio ir senslėnio panorama. Kartenišskiai šią vietovę vadina Lietuvos Šveicarija. Šalia atodangos auga vienas šiauriausiai nutolusių Lietuvos skroblynų. Nuo atodangos atsivėrusio vaizdo niekada nepamiršite.

Kad ieškoti būtų lengviau:

- Jauryklos parkas – P. Vileišio g., Kretinga, koordinatės – 55.877408, 21.252044.
- Pastauninko parkas – Maironio g., Kretinga, koordinatės – 55.891114, 21.250962.
- Vytauto Didžiojo vardo parkas – Palangos g. 14b, Darbėnai, koordinatės – 56.021119, 21.241737.
- Kašučių ežeras – Barkeliai, koordinatės – 56.004841, 21.310899.
- HBH pelkių takas – Liepų g. 23, Žibininkai.
- Šilkpelkės pažintinis takas/Dauginčių atodanga ir Minijos kraštovaizdis – Dauginčiai, koordinatės – 55.951285, 21.550052.

Geriausias vitaminas – gamta

Prisilietimas prie žemės padeda pailsėti. Medžio apkabinimas suteikia jėgų. Gražūs vaizdai gydo sielą. Svaigus augalų kvapas padeda pakilti aukščiau kasdienybės. Kitaip tariant, žemės arba gamtos stebuklai yra geriausi vitaminai bei vaistai visais gyvenimo atvejais.

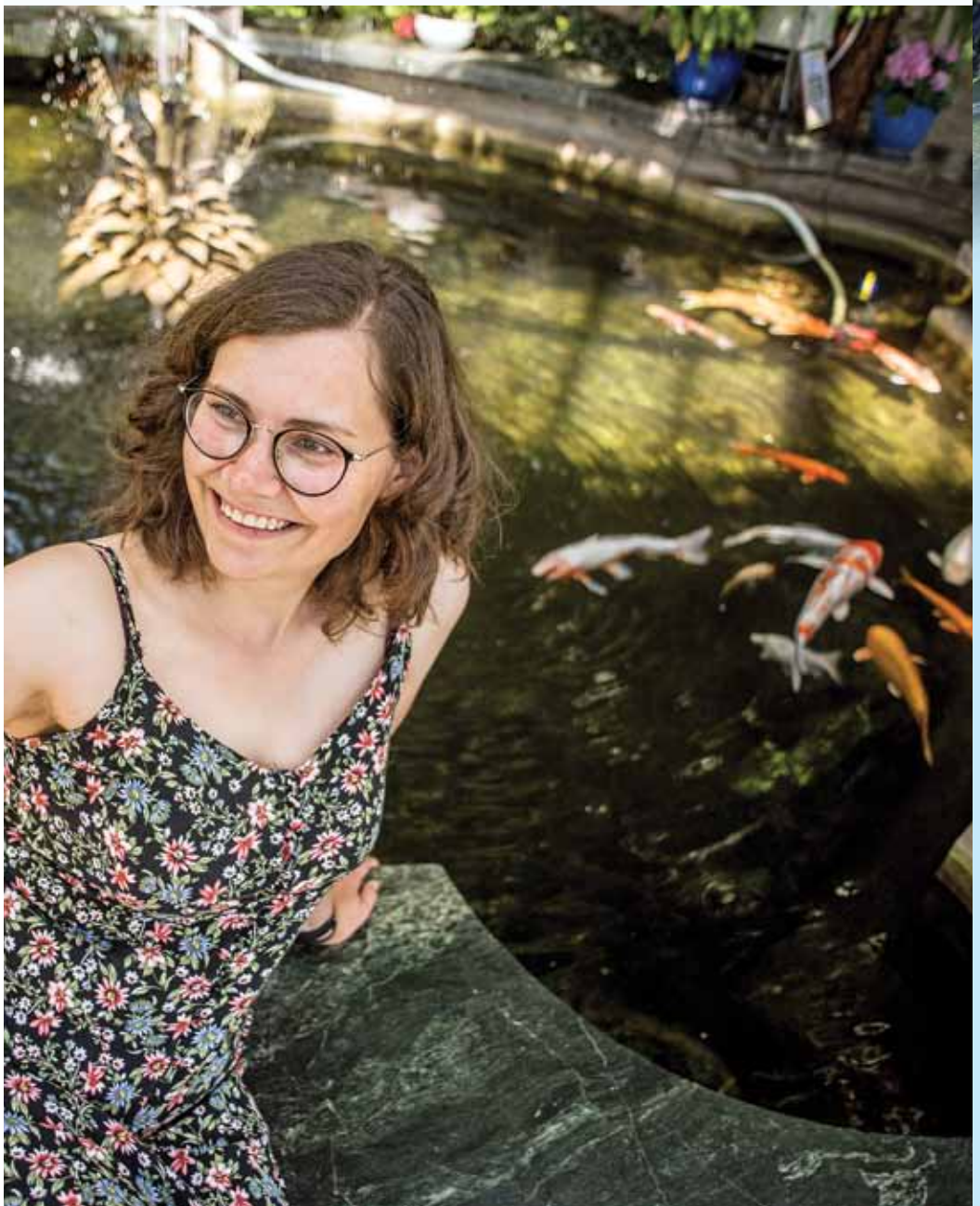

Pažintį su Kretinga daugelis pradeda nuo bene didžiausios įžymybės šiame krašte – **Žiemos sodo**, įkurto šalia grafų Tiškevičių rūmų. Šis gryno oro, šviesos ir egzotinių augalų rojus džiugina lankytojus tiek žiemą, tiek vasarą. Kretingos Žiemos sode galima iš arti pamatyti, kaip noksta bananai, figos, apžiūrėti apie 5 tūkst. augalų, kurie savo grožį skleidžia ištisus metus. Mažieji itin domisi Žiemos sode gyvenančiais baliniais vėžliais, kalbančia kanarėle. Kretingos Žiemos sode veikiančiame restorane kviečiama paragauti čia pat dvare auginamų vynuoginių sraigių.

Tikras įrodymas, kad žemė gali būti rojumi, yra Japoniškas sodas. **Japoniškas sodas** – tai neatsiejama japonų kultūros dalis. Jis jungia religiją, meną ir pagarbų požiūrį į gamtą. Kadangi mūsų, lietuvių, šaknys pagoniškos, japonų meilę bei pagarbą visiems gamtos elementams nebus sunku suprasti. Tradicinė japonų religija – šintoizmas (liet. „dievų kelias“). Tai pagoniška religija, kurios garbinimo objektas yra kami – gamta ir jos objektai: medžiai, kalnai, akmenys, šaltiniai. 16 hektarų japoniško stiliaus sodą Mažučių kaime kuria meistras iš Japonijos Hajime Watanabe ir gydytojas Šarūnas Kasmauskas. Šiame sode tikrai sutiksite Grožį ir Harmoniją.

Sakoma, kad pažinus savas šaknis, geriau galima pažinti likusį pasaulį. Su savo praeitimi puikiai galima susipažinti **Senosios Įpilties archeologijos paminklų komplekse**. Vienas gražiausių ir įspūdingiausių piliakalnių Kretingos rajone yra pagrindinis Senosios Įpilties piliakalnis, vadinamas Pilies kalnu. Piliakalnis išsiskiria savo struktūra – dėl žiedu juosiančio pylimo primena dubenį. Šį piliakalnį supylė kuršiai ir ant jo pastatė medinę pilį. Viena jų stovėjo prie Šventosios upės, ant Karių kalnu, arba Margininkų, vadinamo piliakalnio. Kita buvo įrengta Graistupio ir Įpilties santakoje, dabar Marijos kalneliu vadinamojoje aukštumoje. Pastarasis piliakalnis taip vadinamas, nes seniau ant jo augo didelė epušė, po kuria šventadieniais vidurdienį žmonės matydavo baltai apsirengusią moterį. Ji po kurio laiko pranykdavo. Manyta, kad tai Mergelės Marijos apsireiškimai, todėl kalną praminė jos vardu. Šio komplekso aplankymas ir nuoširdus patyrinėjimas užimtų visą dieną. Kelionė po Senąją Įpiltį gali būti turininga ir įdomi, apsilankykite, tikrai nustebsite, kaip ten gražu!

Kad ieškoti būtų lengviau:

- Žiemos sodas – Vilniaus g. 20, Kretinga.
- Japoniškas sodas – Sodų g., Mažučiai, koordinatės – 56.030102, 21.208875.
- Senosios Įpilties archeologijos paminklų kompleksas – Senoji Įpiltis, koordinatės – 56.123194, 21.246619.

Pamatykite
širdimi

KRETINGA

ŠEIMOS ATOSTOGOMS

SEMIANTIEMS KULTŪRĄ

IEŠKANTIEMS NUOTYKIŲ

NERIANTIEMS Į GAMTĄ

KRETINGOS RAJONO TURIZMO
INFORMACIJOS CENTRAS
Vilniaus g. 2B, Kretinga
Tel. +370 445 73 102
tic@kretingosturizmas.info

www.aplankykkretinga.lt

Leidinį finansavo Kretingos rajono savivaldybės administracija
Nuotraukų autoriai: K. Bakūnas, R. Senkevič, J. Klietkutė, A. Nikitenko, V. Ščiavinskas, Europos komisijos EDEN projekto „Patraukliausios Europos turizmo traukos vietovės 2019“ nuotraukų archyvas, Kretingos r. savivaldybės administracijos įsigytos nuotraukos įgyvendinant ES lėšomis finansuojamą projektą „Pažink Vakarų krantą“.
Išleido UAB „V3 studija“, Kaunas

© Kretingos švietimo centras, 2021